

PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä

Toimintaohjeen voimaantulo

Tammikuu 2018

1. Sisältö

Perhehoidon toimintaohje

Perhehoidon toimintaohje	2
1 Perhehoito	4
1.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	4
1.2 Perhehoitomuodot/ perhehoidon toteutustavat	5
1.2.1 Lyhytaikainen perhehoito	5
1.2.2 Pitkäaikainen perhehoito	5
1.2.3 Osavuorokautinen perhehoito	5
1.2.4 Ammatillinen perhehoito	6
1.3 Perhehoidon järjestäminen Siun sotessa	6
2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset	6
2.1 Perhehoitaja	6
2.2 Perhekoti	8
2.3 Hoidettavien määrä perhehoidossa	8
3 Perhehoidon toimeksiantosopimus	9
3.1 Sijaishoitajan toimeksiantosopimus	10
3.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	10
3.3 Perhehoitoon ja toimeksiantosopimukseen liittyvä muutoksenhaku ..	11
4 Perhehoidon palkkio ja korvaukset	12
4.1 Hoitopalkkio	12
4.2 Kulukorvaus	13
4.3 Käynnistämiskorvaus	13
4.4 Maksut ja korvaukset perhehoidon keskeytyksen ajalta	14
4.5 Perhehoidon matkakulut	14
5 Perhehoitajan asema	14
5.1 Perhehoitajan vapaa perhehoidossa	14
5.2 Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana	15
5.3 Perhehoitajan sairastuessa	15
5.4 Perhehoitajan sosiaali- ja eläketurva	16
5.4.1 Eläketurva	16
5.4.2 Työttömyysturva	16
5.4.3 Koulutustuki	17
5.4.4 Vuorotteluvapaoikeus	17
5.5 Vakuutukset	17
5.5.1 Tapaturmavakuutus	17
5.5.2 Vahingonkorvaus	18
6 Perhehoitajan tuki	18
6.1 Perhehoitajien koulutus	18
6.2 Työnohjaus ja mentorointi	19
6.3 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	19
7 Perhehoitoon sijoitettua henkilöä koskevat asiat	19
7.1 Asiakasmaksut	19
7.2 Perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityisvarat	19
7.3 Palvelu/asiakassuunnitelma	20
8 Perhehoidon valvonta	20
8.1 Perhehoidon vastuutyöntekijä	21
8.2 Ilmoittamisvelvollisuus	21

8.3	Perhehoidon ohjaus ja valvonta	22
9	Yhteistyö ja yhteydenpito.....	22
10	Salassapito ja vaitiolovelvollisuus.....	22
11	Perhehoidon päättyminen.....	23
12	Perhehoidon lainsäädäntö.....	24

1 Perhehoito

Toimintaohje

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (jatkossa Siun sote) järjestää perhehoidon palveluita Siun soten alueella. Siun soten lainsäädäntöön perustuva perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Siun sote toteuttaa toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa.

Toimintaohjeen tavoitteena on, että Siun sotella on yhtenäinen perhehoidon toimintatapa toteuttaa, lisätä ja kehittää perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje palvelee kaikkia osapuolia: asiakasta, perhehoitajaa ja Siun soten työntekijää.

Perhehoito on perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona järjestettyä lyhyt- tai pitkäaikaista hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä.

Perhehoito on kodinomainen tapa järjestää asiakkaan asuminen, kun kotona asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhehoidossa voidaan hoitaa lapsia, nuoria, kehitysvammaisia ja erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä, ikäihmisiä ja mielenterveyskuntoutujia.

1.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoidon tarkoituksena on turvata hoidettavalle kodin- ja perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen hoito. Perhehoidon tavoitteena on edistää perhehoidossa olevan henkilön perusturvallisuutta, sosiaalisia suhteitaan ja edistää tämän kuntoutumista ja ylläpitää/lisätä toimintakykyä.

1.2 Perhehoitomuodot/ perhehoidon toteutustavat

1.2.1 Lyhytaikainen perhehoito

- on määräaikaista tai toistaiseksi voimassaolevaa
- erikseen sovittujen ajanjaksojen aikana tapahtuvaa perhehoitoa
- voi olla ennakkoon tiedettyä ja suunniteltua tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa, tarve määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa
- voidaan käyttää tukemaan kotona tapahtuvaa hoitoa ja itsenäistä asumista tai väli-
muotoisena palveluna asiakkaan kotiutuessa esimerkiksi laitoshoidojaksolta
- voidaan käyttää myös vakinaisen hoitajan vapaiden ja sairauslomien aikoina
- lastensuojelussa lyhytaikaisen perhehoidon yhtenä muotona on tukiperhetoiminta
- Ikäihmisten perhehoidossa kiertävä perhehoito joka on asiakkaan tai perhehoitajan kotona tapahtuvaa hoitoa ja tukee kotona asumista

1.2.2 Pitkäaikainen perhehoito

- on pitkäaikaista, ympärivuorokautista perhehoitoa
- on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat päivittäin tukea, ohjausta ja hoivaa esi-
merkiksi vammaisuutensa, sairautensa tai ikääntymisensä takia
- voi olla joko itsenäiseen elämään kuntouttava välivaihe tai pysyvän asumisen ja
elämisen järjestely
- sijaishoito on pitkäaikaisen perhehoidon muoto lastensuojelussa

1.2.3 Osavuorokautinen perhehoito

- on tarkoitettu henkilölle, joka tarvitsee perhehoitoa osavuorokautisesti joko päivä-
tai yö aikaan
- ikäihmisten perhehoidossa osavuorokautisen perhehoidon yhtenä muotona on kun-
touttava päiväperhehoito

1.2.4 Ammatillinen perhehoito

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Ammatillisen perhehoidon palveluntuottajan kuin myös ammatillisen perhehoitokodin tulee täyttää yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa säädetyt edellytykset.

1.3 Perhehoidon järjestäminen Siun sotessa

Siun soten perhehoidon järjestämisestä huolehtivat perhehoidon vastuuhenkilöiksi nimetyt työntekijät.

Lastensuojelun perhehoidossa vastuuhenkilönä toimii sijaishoidon johtava sosiaalityöntekijä.

Ikäihmisten perhehoidon vastuuhenkilönä toimii hoiva-asumisen palvelupäällikkö.

Kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden perhehoidossa vastuuhenkilönä toimii perhehoidon sosiaalityöntekijä. Asiakasasioissa on alue – ja ikäjaon mukainen työnjako.

Mielenterveyskuntoutujien perhehoidon vastuuhenkilönä toimii johtava sosiaalityöntekijä ja yhteyshenkilönä toimii nimetty sairaanhoitaja/sosiaaliohjaaja.

2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisen ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Perhehoitajiksi aikovien kanssa sovitaan tapaaminen, tehdään alkuhaastattelu ja annetaan tietoa perhehoidosta. Perhehoitajaksi aikovien henkilöiden/perheen on suoritettava tehtä-

vän edellyttämä ryhmämuotoinen, prosessinomainen ennakkovalmennus ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä. Erityisistä syistä valmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Valmennuksen aikana arvioidaan perhehoitajiksi aikovien valmiuksia ja soveltuvuutta toimia perhehoitajina. Perhehoitoperheenä toimivassa perheessä molempien puolisoiden on osallistuttava ennakkovalmennukseen.

Perhehoitajalla on oltava valmiudet ohjata, tukea ja hoitaa perhehoidettavaa sekä ymmärtää tämän erityistarpeita. Perhehoitajan on voitava sitoutua tehtäväänsä, tehdä yhteistyötä hoitoon osallistuvien tahojen kanssa, tukea hoidettavan yhteydenpitoa ja suhdetta omaisiin sekä kunnioittaa ja kohdella perhehoidossa olevaa perheenjäsentä. Hoidossa olevaa lasta on suojeltava, hoivattava ja toimittava hänelle luotettavana aikuisena tarvittaessa koko elämän ajan.

Alaikäisten perhehoitoon tulevien kohdalla on Siun soten ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä pyydettävä perhehoitajilta nähtäväksi rikosrekisterilain mukainen rikosrekisteriote.

Perhehoitajiksi haluavista henkilöistä voidaan pyytää tarvittaessa esteettömyystodistus/lääkärintlausunto, josta selviävät mahdolliset esteet perhehoitajana toimimiselle.

Perhehoitajana toimimisen esteeksi voidaan katsoa, esimerkiksi:

- fyysinen tai psyykinen sairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn laskua
- akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus
- rikollinen toiminta
- päihdeongelma
- taloudelliset vaikeudet, jotka vaarantavat perhehoitajana toimimisen
- perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuva perhehoitajaksi ryhtymistä vastustava henkilö
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäkatsomus

2.2 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua Siun soten hyväksymää yksityiskohtia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin tulee olla olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin sekä perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman.

Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava perhehoitopaikassa myös omaa tilaa sekä mahdollisuus omaan huoneeseen.

2.3 Hoidettavien määrä perhehoidossa

Mikäli perhehoidosta vastaa yksi hoitaja, voidaan perhekodissa hoitaa samanaikaisesti enintään **neljää** henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa voidaan hoitaa kuitenkin enintään **kuutta** henkilöä, jos annettavasta hoidosta tai muusta huolenpidosta vastaa **vähintään kaksi** hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitajan kelpoisuus.

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa tai ammatillisessa perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö.

Erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Tällä tarkoitetaan lähinnä tilannetta, jossa kaikki hoidettavat ovat täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden toimintakyky, hoidon tarve, keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosi-joituksen laatu tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Perhehoitaja omalta osaltaan vastaa siitä, että hän ei ota perhehoitoon enempää henkilöitä kuin laki sallii. Perhehoitajan tulee neuvotella uusien asiakkaiden ottamisesta perhehoidosta vastaavan tahon kanssa.

3 Perhehoidon toimeksiantosopimus

Siun sote voi sopia perhehoidon antamisesta solmimalla toimeksiantosopimuksen yksityishenkilön kanssa tai tehdä sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja ei ole työsuhteessa Siun soteen (PHL 10 §).

Perhehoitajan ja Siun soten välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee lain mukaan sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6 a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä; ([29.6.2016/510](#))
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta; ([29.6.2016/510](#))
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta; ([29.6.2016/510](#))
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista; ([29.6.2016/510](#))
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken. ([29.6.2016/510](#))

Sopimuksesta tulee myös tulla esiin sopimuksen tekijäosapuolet sekä kuka on perhehoidossa oleva henkilö, jota sopimus koskee. Sopimuksessa sovitaan myös sopimuksen tarkistamisesta. Toimeksiantosopimukseen liittyvästä muutoksenhausta on säädetty Hallintolainkäyttölaissa 586/1996, 69.

3.1 Sijaishoitajan toimeksiantosopimus

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää." Perhehoitolaki 14 §

Sijaishoitajat ovat käyneet perhehoitajille tarkoitetun ennakoivalmennuksen tai perhehoidosta vastaavan työntekijän on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat hoidettavaa koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

3.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

"Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua." Perhehoitolaki 12 §

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu on perhehoitajalla ja Siun sotella on oikeus irtisanoa perhehoidon toimeksiantosopimus päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua (PHL 12 §). Irtisanominen voi johtua esimerkiksi perhehoitajan omasta tahdosta, hoidettavan hoidon tarpeen muuttumisesta tai päättymisestä. Jos hoito-

paikka vaihtuu suunnitelmallisesti, voidaan toimeksiantosopimus yhteisesti irtisanoa lyhyemmällä ajalla.

Irtisanominen voi johtua esimerkiksi perhehoitajan omasta tahdosta, hoidettavan hoidon tarpeen muuttumisesta tai päättymisestä. Toimeksiantosopimus irtisanoaan kirjallisesti. Irtisanomisajalta maksetaan kulukorvausta vain niiltä päiviltä, kun hoidettava tosiasiallisesti asuu perhehoitajan kodissa tai hoitaja vastaa hoidettavan kuluista. Jos hoitopaikka vaihtuu suunnitelmallisesti, voidaan toimeksiantosopimus yhteisesti irtisanoa lyhyemmällä ajalla. Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan.

Siun soten perhehoidon vastuuhenkilöt valvovat perhehoitoa. Mikäli valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, Siun sote vaatii perhehoitajaa tekemään tarvittavat muutokset. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan hoitopaikkaan. (PHL 12 §, 22 §). Tällöin ei makseta irtisanomisajan kulukorvausta eikä palkkiota.

3.3 Perhehoitoon ja toimeksiantosopimukseen liittyvä muutoksenhaku

Toimeksiantosopimukseen liittyvästä muutoksenhausta on säädetty Hallintolainkäyttölaisissa 586/1996, 69.

Perhehoitoa koskeva toimeksiantosopimus sitoo sen tekijöitä noudattamaan sopimusta. Sopimus on kahden osapuolen välinen, ja siksi sen tekeminen edellyttää aina neuvottelua siinä sovittavista asioista.

Julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevan riidan samoin kuin hallintosopimusta koskevan riidan, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muuten kuin muutoksenhaku teitse (*hallintoriita-asia*), käsittelee hallinto-oikeus. Hakemus, jolla hallintoriita pannaan

vireille, on toimitettava hallinto-oikeudelle. Hakemuskirjelmässä on mainittava toimenpide, jota vaaditaan, sekä vaatimuksen perusteet. (Hallintolainkäyttölaki 586/1996, 69)

4 Perhehoidon palkkio ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan Siun soten hallituksen hyväksymä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Perhehoitajalle voidaan maksaa myös käynnistämiskorvausta. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset määritellään perhehoidon toimialakohtaisissa toimintaohjeissa.

Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa. Perhehoitomaksuja tarkistetaan kerran vuodessa tammikuun 1. päivästä lukien. Hoitopalkkioiden määrät tarkistetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Kulukorvauksen ja käynnistämiskorvauksen määrän tarkistusperusteena on elinkustannusindeksin vuosimuutos.

4.1 Hoitopalkkio

Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja se kartuttaa eläkettä. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne (PHL 16 §). Palkkioon vaikuttaa myös se, edellyttääkö hoitotyö perhehoitajan jäämistä kotiin. Kunkin perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta hoitopalkkio määritellään yksilöllisesti ja tilannekohtaisesti. Hoitopalkkioita määriteltessä voidaan käyttää toimialakohtaisia arviointimenetelmiä ja mittareita kokonaisarviointin tukena.

Hoitopalkkiota ei makseta henkilölle, joka on kieltäytynyt vastaanottamasta palkkiota. Hoitopalkkiota ei myöskään voida maksaa perhehoitajan oman alle 18-vuotiaan lapsen hoitamisesta.

4.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata.

4.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta, jota haetaan kirjallisesti perhehoidon aloittamisvaiheessa, pääsääntöisesti vuoden sisällä hoidon alkamisesta. Perhehoitajan tulee neuvotella etukäteen korvauksen tarpeellisuudesta ja sen hakemisesta perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

Käynnistämiskorvauksen maksaminen ja sen aika harkitaan aina tapauskohtaisesti ja maksetaan tarpeen mukaan erikseen sovittaessa. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus korvata kuluja tarvittavista perushankinnoista, joita joudutaan tekemään perhehoidon aloitusvaiheessa. Tällaisia hankintoja voivat olla esimerkiksi tarvittavat kalusteet/tarvikkeet tai asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt.

Käynnistämiskorvaus voi tulla kyseeseen vain siinä tapauksessa, kun korvausta ei saada muun lainsäädännön kautta.

Käynnistämiskorvaus kuoleutuu neljässä vuodessa, vuosipoisto on 25 % hankinta-arvosta. Mikäli perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden periä kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta takaisin.

4.4 Maksut ja korvaukset perhehoidon keskeytyksen ajalta

Hoitopalkkiot, korvaukset ja maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta määritellään perhehoidon toimialakohtaisissa toimintaohjeissa.

4.5 Perhehoidon matkakulut

Perhehoidon matkakulujen korvaaminen määritellään perhehoidon toimialakohtaisissa toimintaohjeissa. Matkakulujen myöntäminen ratkaistaan aina tapauskohtaisesti.

Erityishuollon lyhytaikaisen perhehoidon kuljetukset voidaan korvata perhehoitopaikan ja kodin välillä joko perhehoitajalle tai muulle kuljetuksesta huolehtineelle henkilölle.

Terveydenhuollon kuljetuksiin tulee ensin hakea korvausta Kelasta. Korvausta pitää hakea vaikka se jäisi alle 25 €:n omavastuuosuuden, koska hakeminen kerryttää vuotuista ns. matkakattoa (300 €/v). Omavastuuosuus korvataan Kelan päätöksen jälkeen (alle omavastuun jäävästä matkasta korvaus on Kelan korvauksen mukaisesti 0,20 €/km). Kela ei korvaa erityishuoltoon tehtyjä matkoja esim. kuljetuksia Honkalammelle.

5 Perhehoitajan asema

5.1 Perhehoitajan vapaa perhehoidossa

Perhehoitajilla on oikeus vapaapäiviin. Vapaan tarkoituksena on mahdollistaa perhehoitajan irrottautuminen perhehoidon hoitotehtävistä ja siten tukea perhehoitajan jaksamista. Perhehoitajia kannustetaan pitämään vapaansa.

Perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen. Toimeksiantosopimuksessa sovietaan vapaan järjestämisestä ja siihen liittyvistä palkkioista ja korvauksista. Vapaapäiväoikeus määräytyy pisimpään perhehoidossa olleen henkilön mukaan. Mikäli perhehoidossa

on useampia kuin yksi henkilö, tulee vapaa voida järjestää kaikkien asukkaiden osalta yhtä aikaa perhehoitajan niin toivoessa.

Perhehoitajan vastuutyöntekijän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi. Perhehoitajan ja perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden toiveet tulee ottaa huomioon vapaiden aikaisia järjestelyjä suunniteltaessa.

Perhehoitajalla on ylimääräisiä vapaapäiviä 50-v, 60-v ja 70-v syntymäpäivät.

Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan vapaan määräytymisvuoden aikana. Oikeus vapaaseen ei pääsääntöisesti siirry seuraavalle määräytymisvuodelle. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon vastuutyöntekijälle vapaiden järjestämisestä. Vapaan määräytymisvuosi on kalenterivuosi.

5.2 Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan Siun soten tulee huolehtia perhehoidossa olevan henkilön hoidon järjestämisestä perhehoitajan vapaan ajaksi. Perhehoidossa olevat henkilöt voidaan sijoittaa toiseen perhehoitopaikkaan tai muuhun sopivaan hoitopaikkaan. Vakiin perhehoitopaikkaan on mahdollista järjestää perhehoitajalta vaadittavat edellytykset täyttävä sijaishoitaja.

5.3 Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa niin, että hän tulee työkyvyttömäksi, on hänen otettava yhteyttä perhehoidon toimeksiantosopimuksen tehneeseen henkilöön. Tarvittaessa pitkäaikaisen perhehoidon kohdalla autetaan järjestämään perhehoidossa oleville henkilöille sijaishoito. Mikäli sijaishoidon tarve kestää enintään 3 päivää, voi sairauslomalla olla perhehoitosopimuksen tehneen vastuuhenkilön luvalla. Vastuuhenkilölle on ilmoitettava asiasta puhelimitse. Terveystieteiden/terveyskeskuksen sairaanhoitajan kirjallinen lupa tarvitaan enintään 5 päivän ajaksi, muussa tapauksessa on esitettävä lääkärin todistus. Mikäli sijaishoitoa ei tarvita, ei sairauslomatodistus ole välttämätön. Tilapäisen perhehoitajan sairastuessa tulee

hänen itse sopia perhehoidossa käyvien henkilöiden ja heidän omaistensa kanssa poikkeusjärjestelyistä.

Edellytyksenä sairausajan palkan maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Pitkäaikaisen perhehoitajan sairastuessa pidempiaikaisesti perhehoitomaksut maksetaan sairastumispäivän lisäksi 9 seuraavalta arkipäivältä. Sen jälkeen perhehoitajan on mahdollista hakea Kelasta sairauspäivärahaa.

5.4 Perhehoitajan sosiaali- ja eläketurva

5.4.1 Eläketurva

Perhehoito kuuluu eläketurvan piiriin. Perhehoitajan **eläketurva** määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti. Hoitopalkkioista kertyy eläkettä. Kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitolain 20 §: mukaisesti toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa ([549/2003](#)).

5.4.2 Työttömyysturva

Perhehoitajana toiminen ei kerrytä työssäoloahtoa, koska toimeksiantosopimus ei ole työsuhde. KHO:n päätöksen mukaan perhehoitajalle maksettava palkkio ei ole verotuksellisesti palkkaa vaan työkorvausta. Toiminen toimeksiantosuhteisena perhehoitajana ei kerrytä työssäoloahtoa, mutta se voi pidentää työttömyysturvan tarkastelujaksoa, tällöin perhehoitajan mahdollisuus saada rahallista tukea työttömyysajalle riippuu siitä, millaisia muita töitä hän on työhistoriansa aikana tehnyt. Perhehoitaja ei voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi. Perhehoitaja voi säilyttää työttömyyskassan jäsenyyden ilmoittamalla, ettei hän ole työsuhhteessa eikä saa palkkaa.

Työttömyyspäivärahaa saadakseen perhehoitajan täytyy olla työmarkkinoiden käytettävissä eikä hän saa työllistyä yritystoimintaa vastaavalla tavalla. Kunkin asiakkaan kohdalla erikseen työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee annetun selvityksen perusteella, työllistyykö perhehoitotyössä kokonaan vai sivutoimisesti (onko käytettävissä kokoaikaiseen työhön vai ei). Perhehoitaja voi hakea soviteltua työttömyysetuutta Kelasta tai työttömyyskassasta, maksaja antaa lopullisen päätöksen. Työttömyyskorvauksen määrä työttömyysajalle lasketaan työtulojen perusteella.

5.4.3 Koulutustuki

Perhehoitajalla voi olla mahdollisuus aikuiskoulutustukeen, kun perhehoitaja on työsuhteessa kodin ulkopuolella. Työtön perhehoitaja voi saada joko koulutustukea tai koulutuspäivärahaa, jota haetaan Kelalta tai omalta työttömyyskassalta. (laki aikuiskoulutustuesta 1276/2000.)

5.4.4 Vuorotteluvapaoikeus

Perhehoitaja ei voi jäädä vuorotteluvapaalle. Perhehoitaja on oikeutettu kodin ulkopuolisesta työstä vuorotteluvapaaan sekä vuorotteluvapaa-ajalta maksettavaan vuorottelukorvaukseen. (Vuorotteluvapaa laki 1305/2002.)

5.5 Vakuutukset

5.5.1 Tapaturmavakuutus

"Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan tai kuntayhtymän on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan tai kuntayhtymään sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta." Perhehoitolaki 20 § 2 mom

Siun sote on vakuuttanut toimeksiantosopimuksen tehneen perhehoitajan työtapaturma- ja ammattitautilain ([459/2015](#)) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Vakuutus korvaa hoitotilanteissa tapahtuneita tapaturmia. Sen määrä on suhteutettu hoitopalkkioon.

Perhehoitoon sijoitetut henkilöt on vakuutettu tapaturman varalta Siun soten toimesta. Perhehoitajan on ilmoitettava tapaturmasta perhehoidon vastuuhenkilölle. Vastuuhenkilö tekee yhdessä perhehoitajan kanssa tapaturmailmoituksen (HaiPro).

5.5.2 Vahingonkorvaus

Perhehoidettavan aiheuttamiin vahinkoihin Siun sotella ei ole vakuutusta. Perhehoitajan tulee itse hankkia ko. vakuutus (esim. laajennettu kotivakuutus, vastuuvakuutus). Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja perhehoitoon sijoittajan kanssa. Perhehoidossa sovelletaan vahingonkorvauslakia.

6 Perhehoitajan tuki

6.1 Perhehoitajien koulutus

Perhehoitajilla on oikeus vuosittain kahteen koulutuspäivään. Perhehoitajan tulee pitää ammattitaitoaan yllä osallistumalla Siun soten perhehoitajille järjestämiin tai osoittamiin koulutuksiin. Perhehoitajan itsensä hankkimasta koulutuksesta vastaa perhehoitaja itse. Koulutuksiin osallistumisesta sekä kulujen korvaamisesta sovitaan ennalta vastuutyöntekijän kanssa.

Perhehoitajille koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon kuntayhtymän muu koulutustarjonta esim. työntekijöille suunnatut koulutukset ja pyritään hyödyntämään jo tarjolla olevaa koulutustarjontaa.

6.2 Työnohjaus ja mentorointi

Työnohjausta tai mentorointia voidaan järjestää perhehoitajille tarpeen mukaan, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi. Työnohjauksen aloittamisesta on sovittava etukäteen vastuutyöntekijän kanssa. Perhehoitajille pyritään järjestämään yhteistyössä eritoimijoiden kanssa vertaisryhmätoimintaa ja vertaistapaamisia.

6.3 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Siun sote järjestää tarvittaessa perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystalvveluja.

Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi. Muut kuin päätoimiset perhehoitajat ovat oikeutettuja tarkastukseen tarvittaessa.

7 Perhehoitoon sijoitettua henkilöä koskevat asiat

7.1 Asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksut määritellään kunkin perhehoidon toimialakohtaisessa toimintaohjeessa.

7.2 Perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityisvarat

Perhehoitoon sijoitetun henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen huoltajalleen tai edunvalvojalleen. Mikäli perhehoitoon sijoitettu henkilö ei kykene itse huolehtimaan itsestään ja valvomaan etujaan, voidaan hänen raha-asioitaan hoitamaan hakea edunvalvojaa. Käyttöraha on tarkoitettu perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityiseen käyttöön hänen toiveensa ja mieltymyksensä huomioon ottaen. Käyttöraha määräytyy sosiaalihuollon asiakasmaksulain mukaan.

Perhehoitajan tulee pitää vakituisesti perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden käyttövaroista sellaista kirjanpitoa, josta voidaan varmistua että varat on käytetty asiakkaan tarpeisiin. Perhehoitajan tulee pitää omaisuusluettelo perhehoidettavan henkilökohtaisesta omaisuudesta. Luetteloon merkitään sellainen omaisuus, jonka hankintahinta on vähintään 300 €. Tavara merkitään omaisuusluetteloon myös, mikäli omaisuuden käyttöikä arvioidaan yli 3 vuotta kestäväksi, vaikka tavaran arvo olisi pienempi kuin 300 €.

7.3 Palvelu/asiakassuunnitelma

Jokaiselle kuntayhtymän kautta perhehoitoon sijoitetulle henkilölle tehdään palvelu-/asiakassuunnitelma, joka tarkistetaan määräajoin tai tarvittaessa. Palvelusuunnitelmassa selvitetään henkilön tarvitsemat ja ko. henkilölle parhaiten soveltuvat palvelut sekä hoito- ja tukitoimet. Suunnitelma tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiomaistensa, vastuutyöntekijän, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoitoon osallistuvien yhteistyötahojen kanssa.

Lasten ja nuorten kohdalla tulee huomioida yleiset päivähoitopalvelut, perusopetus, ammatillinen opetus sekä työhön valmennus ja aikuisten kohdalla mielekkään päivätoiminnan järjestäminen.

Palvelusuunnitelma ohjaa perhehoitajan kotonaan tekemää työtä ja varmistaa, että perhehoitajalla on riittävät tiedot perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä. Ellei palvelusuunnitelma ole perhehoitajan käytettävissä, tulee jokaisesta perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä olla perhehoitajalla riittävät tiedot käytettävissään.

8 Perhehoidon valvonta

Perhehoidon laatua ja turvallisuutta lisätään perhehoidon valvonnan avulla. Valvonnan oleellinen tarkoitus on taata perhehoidon riittävä tuki, jotta puutteiden ja epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.

8.1 Perhehoidon vastuutyöntekijä

Perhehoitolain (263/2015, § 15 b) mukaan sijoittajan on nimettävä tuen järjestämiseksi perhehoitajalle vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijä kirjataan toimeksiantosopimukseen. Jokaista perhehoidossa olevaa asiakasta kohden on määrättävä myös vastuutyöntekijä.

Perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää säännöllisesti.

Perhehoitajan ja perhehoidon vastuutyöntekijän on tehtävä yhteistyötä perhehoitoon sijoitetun henkilön asioissa. Perhehoitajan tulee pitää vastuuhenkilö ajan tasalla perhekodin tilanteesta.

8.2 Ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan on ilmoitettava seuraavat asiat vastuutyöntekijälle:

- palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneet muutokset
- asiakkaissa ja asiakasmäärissä tapahtuvat muutokset
- elämäntilanteen ja perhesuhteiden muutokset
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
- ulkomaanmatkat perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden kanssa
- sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja suojaamistoimenpiteet ilmoitetaan aina välittömästi tapahtuman jälkeen ja niistä tehdään yhdessä perhehoitajan kanssa HaiPro-ilmoitus; ilmoituksen tekeminen on tärkeää tapaturmavakuutuksen korvaavuuden kannalta; suojaamistoimenpiteistä ilmoitetaan aina myös lääkärille
- muut mahdollisesti tärkeät perhehoitoon vaikuttavat seikat

8.3 Perhehoidon ohjaus ja valvonta

Perhehoitajan kotiin tehdään ohjaus-, tuki- ja valvontakäyntejä Siun soten toimesta. Perhehoidon valvonnasta ja lähiohjauksesta vastaa nimetty vastuutyöntekijä. Jokaisella perhehoitajalla on tiedossa vastuuhenkilön yhteystiedot.

Siun sote valvoo, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja perhehoidossa oleva henkilö saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Siun sote voi tarkastaa perhekodin silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. (Perhehoitolaki 263/2015, § 22.)

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, Siun sote pyrkii ohjaamaan ja auttamaan tilanteen korjaamisessa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, voidaan toimeksiantosopimus purkaa välittömästi ja Siun sote huolehtii, että hoidettavan hoito järjestetään asiakkaan edun ja tarpeiden mukaisella tavalla. Tarvittaessa perhekodin asukkaat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan hoitopaikkaan.

9 Yhteistyö ja yhteydenpito

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidettavan lähiomaisten, perhehoidettavan vastuutyöntekijän sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoidossa olevan henkilön yhteyksien säilyttäminen omaisiin on tärkeää. Myös perhehoitajan toivotaan pitävän yhteyttä omaisiin perhehoidossa olevan henkilön ja omaisten toiveet huomioiden. Ikäihmisellä on oikeus tavata läheisiään vastaanottamalla vieraita perhekodissa sekä pitää heihin muuten yhteyttä puhelimitse, kirjeitse tai muulla sopivalla tavalla.

10 Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille, myöskään siltä osin kuin ne

koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Allekirjoittaessaan toimeksiantosopimuksen perhehoitaja sitoutuu noudattamaan salassapitovelvollisuutta.

Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on sinänsä salassa pidettävää tietoa. Salassapito on huomioitava myös sosiaalisessa mediassa ja mm. valokuvien julkaiseminen ei ole sallittua (esim. facebook).

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

11 Perhehoidon päättyminen

Perhehoito voi päättyä perhehoitajan lopettaessa perhehoitajan tehtävässä toimimisen, perhehoidossa olevan henkilön tarpeiden muuttuessa niin, että perhehoito ei enää ole tarkoituksenmukaista kyseisen henkilön kohdalla, perhehoidettavan kuollessa tai Siun soten todetessa perhekodissa annetun hoidon sopimattomaksi/puutteelliseksi.

Perhehoidon loppuessa jostakin em. syystä perhehoitaja ottaa yhteyttä vastuutyöntekijään ja omaisiin. Lopettaessaan perhehoitotoiminnan on perhehoitajan tehtävä ilmoitus vähintään kaksi kuukautta ennen perhehoidon päättymistä.

Perhehoitaja, vastuutyöntekijä sekä asiaa koskevat perhehoidossa olevat henkilöt ja omaiset neuvottelevat yhdessä jatkotoimenpiteistä, hoidettavien henkilöiden uudelleensijoittamisesta ja muista oleellisista perhehoidon loppumiseen liittyvistä seikoista. Perhehoidon loppumisesta sovitaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeet huomioiden.

Siun sote tekee tarvittavat päätökset. Hoidettavien siirtyessä toiseen perhekotiin tai kotikuntansa hoitopaikkaan perhehoitaja kertoo uudelle hoitajalle/kunnan vastuutyöntekijälle hoidettavia koskevista oleellisista asioista ja toimittaa perhehoidossa olevia henkilöitä koskevat asiakirjat uuteen hoitopaikkaan.

Jos perhehoidossa oleva henkilö kuolee perhehoitokodissa, tulee perhehoitajan ilmoittaa poliisille, omaisille ja vastuutyöntekijälle. Vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen.

12 Perhehoidon lainsäädäntö

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä lakeja ja asetuksia ovat:

- Perhehoitolaki (263/2015) ja muutos (1.7.2016)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (267/2015)
- Sosiaalihoitolaki (1301/ 2014)
- Asetus perhehoitajalle maksettavista palkkioista ja korvauksesta (420/1992)
- Laki sosiaalihoollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Kunnallinen eläkelaki (549/2003)
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)
- Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (314/1992)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Hallintolaki (434/2003)
- Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (23.6 1977/519)

- Vammaispalvelulaki (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (3.4.1987/380)
- Vammaispalveluasetus (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (18.9.1987/759)
- Laki vammaisetuksista (11.5.2007/570)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki 361/1983 ja asetus 556/1994 lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta
- Holhoustoimilaki (442/1999)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Mielen terveyslaki (1116/1990)
- Työsopimuslaki (55/2001)